

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Čechoslovan**

Vydavatel: **V. Švihovský**

Vydáváno v letech: **1911-[1918], 1912, 27.01.1912**

Číslo ročníků: **2, 4**

Číslo výtisků: **2, 4**

Datum vydání čísla: **27.01.1912**

Identifikátor ISSN: **2414-9373**

Stránky: ,

mléko, tuk a ostatní potřeby a co uvaří, také si sní. Zpravidla začíná se s jídly jednoduššími, na něž stačí denně 35 ōrů, načež se postupuje k 50 ōrům.

Dánská dívka učí se znát poměry v četných domácnostech v různých krajinách, a když pak založí svoji domácnost, užije z poznání to nejlepší. Právě asi takováto průprava jest příčinou, že domácnosti dánské jsou tak vkusně zařízené, že v nich vždy panuje vzorný pořádek a čistota a že rodinný život dánský je velmi krásný a to zase je asi příčinou, že muži tamější nevyhledávají hospod, nýbrž zůstávají po práci doma a baví se v kruhu svých rodin.

Oč liší se výchova našeho dorostu? Ještě dosud v mnohých našich krajinách jiných, který se má věnovati zemědělství, zůstane po odchodu z obecné školy vůbec doma a jak může pak jinak hospodařiti než jeho tatík? Jinde jiných, který se má státí rolníkem, jde ihned z mládí do škol, do města. Taký nezkušený mladík přilne brzy k všemu jinému, jen ne k učení a příležitosti má k tomu dost, naučí se dobře žít a lehce utracet peníze těžce otcem vydělané. Když pak je se studii hotov, málo kdy jde jinam, než hned zase na svůj otcovský statek, ale ne aby pilně pracoval, tomu se dosud nenaučil, nýbrž, aby lehce žil a když pak přijde doba, že musí přejmouti živnost po otci, přejímá hospodářství zadlužené, po-

něvadž studie jeho a sourozenců mnoho stály, na opravy a účelné stroje nedostává se peněz a proto nezbyvá než se jen dřít — dřít se na dluhy. Koho může těšit takový život?

A dívky naše? To je totéž! Často jediným vzděláním dívky je obecná škola. Jinde se klade na vzdělání veliká váha a proto brzy dá se dívka do kláštera, aby se vzdělala pro život. — V klášteře však života vůbec není. — Po návratu z kláštera zůstane doma, šije si výbavu, chodí do plesů a když si udělá známost, jde se učit vařit — do velkého hotelu ve městě. Tam se učí vařit ta slaná, kořeněná jídla, po kterých chtělo by se hodně pít.

— Doma byla předmětem pozornosti celé rodiny i okolí, všem jejím vrtochům musel hned každý vyhověti. A pak se český tisk ptá: „Proč utíkají naši muži do hospod?“ Velkým pokrokem ve vzdělání našich dívek mohly by býti školy hospodyňské. Ale bohužel, kolik dívek je tam proto, aby mohly dělat slečny a vyhnuly se té „proaktivní“ práci!

Dánský rolník musí však míti velmi důkladnou průpravu, neb v Dánsku není snadno hospodařiti: půda jest méně úrodná, práce je dražší a všechny produkty lacinější než u nás. Ale vzdor tomu daří se dánskému rolníku dobře.

Č E S K Á R U S .

Z Novo-Račina.

(Vladimír-Volynského újezdu.)

Naše osada byla založena roku 1894. První její obyvatelé zakoupili od polského poměščíka Augusta Chonského 648 desatin půdy po 65 rublech. Koupě byla umožněna pomocí Poltavské pozemkové banky, která z obnosu 42 tisíc, potřebného ke koupi, zapůjčila nám 30.100 rublů. Sami složili jsme hotově 12.000 rublů.

Osada jest dnes smíšená. Českých rodin jest 27, vedle nich 14 rodin haličských Malorusů Čechů, mužského pohlaví jest 43, ženského 53. Malorusů jest 61. Celkem čítá obec 157 duší.

Jako všude jinde u našich spulbratrů Čechů, byly i u nás počátky velmi trudné. Půda byla bídná, spustlá, pole nevyhnojená, neprooraná a plná plevelu. Ještě samozřejmě, že celoročnímu našemu úsilí byla odměnou velmi hubená úroda: dalať tehdy desatina 4 kopy jařiny a 2 kopy ozimu. Nesnáze z toho vzniklé stávaly se nesnesitelnými. Prodejní ceny obilí, beztak skrovňoučkého, byly tuze nízké a ke všemu byli jsme vázáni platiti bance ročně 1700 rublů vedle jiných poplatků.

Nyní daří se nám ovšem daleko lépe, díky Bohu a pilné naší práci. Desatina naší půdy dostoupila ceny 250—500 rublů. Pěstujeme všechny druhy obilí, hlavně pak výborně se nám daří chmel, kterého se u nás pěstuje 1164 kop. Také sadařství se utěšeně rozvinulo, takže u většiny usedlostí byly zřízeny větší zahrady.

Z obchodníků dodávají nám v osadě naše potřeby 1 obchodník se smíšeným zbožím a 1 hostinský, z

řemeslníků 2 kováři, 2 koláři, 2 truhláři a 1 tesař.

Co se týče majetkových poměrů, nejsou rozdíly v nemovitém jmění příliš značné; 20 hospodářů má 15—20 desatin, ostatní méně než 15.

Volební právo do zemského újezdního zemstva v I. volebním sjezdu má 7 Čechů, v II. sjezdu 4.

Školní budova při dosti velké početnosti obyvatelstva osady nebyla dosud vystavěna, činí se však již přípravy pro stavbu národní jednotřídky. Naše děti vyučoval v najatém domě učitel-Němec, rozumí se, že pouze v ruském jazyku.

Také knihovna, která může alespoň trochu nahraditi školní vyučování mateřského jazyka, nebyla dosud zřízena. Na štěstí jsme všichni zdejší Čechové znali českého a ruského jazyka slovy i písmem, takže je našim dětem možno pochytit něco doma. Utěšenou okolností je také obliba našich krajanů ve čtení knih a kalendářů, které objednávalme z Čech. Časopisy se u nás neujaly. Odebíráme 3 výtisky Českoslovana, 1 Selský věstník a Маленькую всеобщую газету. Dej Bůh, aby v novém roce přibýlo v naší osadě hodně odběratelů Českoslovana.

Vliv Čechů na hospodářství ruského obyvatelstva byl hlavně z počátku značný. Dnes zvykli si naši maloruští sousedé sázeti brambory a sítí jetel a jiné, čehož dříve nikdy nedělali. Napodobují nás ve všem, vyhledávají našich rad a žijí také proto s námi v míru. Smíšený sňatek se však dosud nevyskytl.

Ve vzdálenosti 20 verst od nás na východ leží české osady Šklín a Vojetín, k jihu Novosilky, Kra-soň a Skobilka, k západu Ivaniče, na sever pak Tvoraniče, osada pře-

lik jsem se před Jindřichem styděla...“

„Styděla?“ podivila se matka. „Zač pak? Snad ne za mě? — No, Nany, zejtra se za mě stydět nebudeš, za to ti stojím. Ale teď už spi, vždyť jsou asi tři hodiny, pro Krista pána!“

„Dobrou noc, maminko,“ ozvalo se ze tmy.

„Dobrou noc, holka — vlastně dobytto. Ale snad to dohoním — a před sedmou nevstanu, máme neděli.“

A všechna šťastna, že svoji diplomacii se s dcerou usmířila, obrátila se matka Kulichová ke zdi a za chvíli snesl se na ni nový a pevný spánek. A taky Nanyňka usnula konečně po bolestném večeru a spala jako když ji do vody hodí.

Zádná z obou již pak neslyšely, že otec Kulich do rána ještě dvakrát nebo třikrát šel odmykat nočním mouzovníkům, vracejícím se z masopustních zábav.

(N. L.)

Ypsilon.

vážně ruská, kde se usadilo jen několik českých hospodářů.

Ačkoliv v popisech osad nemluvívá, se o událostech přítomné doby, myslím přece jen, že bude naše krajany zajímat kousek našeho nynějšího života — přesněji smutná událost, která stihla v létě naši osadu.

Dne 26. července r. 1911 v pravé poledne stáhla se nad námi hrozná mračna, zahřmělo, zaburácela vichřice a spustil se prudký lijavec s krupobitím. Vítr vál nejdříve západní, potom severozápadní, a konečně severovýchodní a tak se točil po celou hodinu. Všechny manděle na polích rozmetal. Kroupy větší holubiho vejce potloukly, co se potloucí dalo. Půda byla pokryta v pravém slova smyslu ledovou kůrou. Rozumí se, že obilí na stojatě kleslo tak, že ani kosou na trávu nebylo lze se k němu později dostat. Co kroupy nepotloukly, zničil lijavec. Voda se hrnula proudem se strání dolů do úžlabin a odnášela svázané snopy a obilí ležící na hromádkách. Chmel a semínko se z této pohromy nevzpamatovaly.

Pokud trval lijavec, hřmělo a blýskalo se tak, jakoby měl nastoupit konec světa. Škodu jsme utrpěli hroznou. Při obvyklé úrodě by se dala odhadnout na několik tisíc. Povážíme-li však, jak vysoké ceny se platí za chmel a semínko, tu vůbec nechceme škodu ani odhadovat.

A. Havelka.

Divadlo v Malině.

(Dubenského új., Volyn. gub.)

Dvacet let uplynulo od té doby, co obec malínská ztratila svého českého učitele, s nímž zároveň zanikly česká obecní knihovna a český divadelní ochotnický spolek. Na celých dvacet let usnul náš veřejný a společenský život. Staří neměli chuti ani síly, aby se chopili nějaké práce a mládež si hověla v úplné nečinnosti. Nežilo se — jen se živořilo! Avšak tu náhle se ozvalo volání Čechoslovana, který burcoval spáče a v libé rodné řeči nám dokazuje nutnost práce pro pokrok a povznesení. Buditelská činnost Čechoslovana se potkala s dobrým výsledkem u nás a myslím, že i v mnoha jiných českých osadách. Povolna zase se začíná probouzení v českých vsích zájem o ušlechtilou zábavu, spolčování, pěknou a dobrou četbu — vůbec o vše, co sloužit má k uskutečnění krásného hesla, jež si Čechoslovan vepsal ve svůj štít: „Všestranné povznesení české větve na Rusi.“

Naše mládež, zdá se, pochopila význam těchto slov a povzbuzena jsou zprávami Čechoslovana o rostoucí činnosti ruských Cechů, o Vánocích se usnesla založit v Malině nejprve divadelní ochotnický spolek a později i spolek hasičský.

Hlavní zásluhu o znovuzrození divadelního spolku v Malině mají místní občané p.p. Novák a Dědek. Tito pánové pod vedením bývalého pořadatele divadelních her A. J. Kramského — s velkou obětavostí v krátké době vykonali všechny přípravy, tak že již 22. ledna mohla být sehrána veselohra v jednom jednání: „Bezděčný Don Juan“ s žertovným výstupem: „Ze soudní síně“.

Nehledě k tomu, že na jevišti vystupovala většinou mládež, která před tím vůbec nikdy ani v divadle nebyla, oba kusy byly sehrány bezvadně, čile a opravdu pěkně. Zvláště se líbili divákům: slečny Činková, Reslová, Mendliková, Rejová a pp. Dědek, Novák, Mladý.

Tyto dvě jednoaktovky mají být vlastně začátkem celé řady dalších

představení. Začínáme pomalu, běžeme z počátku kusy lehčí, abychom s nacvičenými silami později sehráli lepší a těžší věci. Pro příště připravujeme obsírnější děj, „Kříž u potoka“, jež dle stejnojmenného románu Karoliny Světlé pro jeviště upravila El. Pešková.

Po představení následovaly malaruské zpěvy a pak obvyklé tance. Večer byl velice zdařilý.

A. J. Kramský.

Připravovaná divadelní představení v Hulči.

Dne 2. února chystáme se na našem jevišti provésti obtížné drama Josefa Štolby: „Závět“ o třech jednáních s proměnou. Právě jsme obdrželi od gubernátora povolení na pořádání osmi představení na běžící rok, a musíme se tužiti, abychom takové výhody seč můžeme využít. Dá-li Bůh zdraví, doufám, že ruce v klín nesložíme a že na vytknuté dráze dále pokračovati budeme.

V. K.

ZA POMEZÍM.

Charvatské pořádky.

Kdyby někdo dnes podnikl srovnávací studii o tom, jak se kde vládne, našel by jistě mnoho zemí, v nichž se vládne ohavně, ale ani jedné jediné, v níž se vládne ohavněji než v Charvatsku. To, co se děje v této zemi, je prostě pobuřující.

Již od roku 1861, když Maďaři bojovali s Vídní za svou samostatnost, slibovali Charvatům, budou-li státi přátelsky k Uhrám v jejich boji, že též Charvatům dopřejí rovné samostatnosti ve spolku svobodných zemí koruny svatoštěpánské. Bylo tedy věcí maďarské etí, aby po dosažení dokonalého úspěchu splnili Charvatům své dané slovo. Věděliť, že uherské zákony z r. 1848 nikdy nestaly se v Charvatsku právně platnými, pročež jich nyní nemohou Charvatům bezohledně vnucovat; proto pozvali r. 1868 králevinskou deputaci sněmu charvatského do Pešti, aby vyjednala s králevinskou deputací sněmu uherského dohodu o budoucím poměru trojjediného království k Uhrsku. Dříve ovšem změněn volební řád pro sněm charvatský tak obmyslně, aby charvatští Maďaroni dodělali se v něm většiny. A tak vyjednáno a ujednáno: Maďaři uznali v zásadě, že ku trojjedinému království patří Dalmacie, jakož i Hranice, za to však Řeku s jejím okrškem neuznali za část území charvatského!

Trojediné království může uživati svých zvláštních zemských barev a svého znaku, jen že nad tímto musí býti koruna uherská. Pro společné uhersko-charvatské záležitosti zaveden spojený erb uhersko-charvatský; tolikéž na sněmu uherském vztýčí se vedle uherského též charvatský prapor a na penězích, které bude razit stát uherský, vloží se do titule královského slova: král charvatsko-slavonsko-dalmatský. Samospráva a svézakonnost Charvatsko-Slavonska jeviti se má v těchto věcech:

Charvatsko i Slavonie podrží svou vládu zemskou, odpovědnou sněmu charvatskému pro záležitosti politické správy, soudnictví a školství, v kterýchžto věcech nebudou míti ministerstva uherská žádná pravomoci. Avšak v čele této zemské charvatské vlády státi bude bán, jmenovaný k návrhu a s podpisem předsedy uherského ministerstva J. V. králem uherským. Nesmí však býti bánem více žádná osobnost vojenská... Bán charvatský bude členem uherské horní sněmovny, ale nebude členem nejvyššího soudního dvoru uherského, poněvadž nadále Charvatsko bude míti svůj vlastní nejvyšší soud, jež obdrželo již r. 1861. Trojjediné království podrží též svůj vlastní zemský sněm v Záhřebě se svobodnou zákonodárnou mocí ve všech výše uvedených důležitostech samosprávy zemské; avšak rozpočtu finančního, přiměřeného